

Terör Eylemlerinden Dolayı İdarenin Yargı Dışı Sorumluluğu¹

¹Münevver İlay Vuşlat KAYA

¹Avukat, Kırşehir Barosu, av.ilayvuslat@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0631-7650

Özet

İdarenin işlem veya eylemlerinden kaynaklanan zararların karşılanması gerekliliği anayasal bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta kusurlu olmasa da devlet, faaliyetlerinden doğan zararları tazminle yükümlüdür. Bu zararların karşılanması, çoğu zaman yargısal yollarla sağlanmaktadır. Sosyal devlet ve hukuk devletinin tanımış olduğu en önemli ilkelerinden birisi “âdil yargılanma hakkı”dır. İdarenin eylemlerinin hukuka aykırılığını tespit eden veya bu eylem hukuka uygun olsa dahi zarara uğrayan taraf yargıya başvurarak hukuka aykırılığın giderilmesini ve oluşan zararın tazminini talep edebilir. Ancak yargıda iş yükünün fazla olması, hakkaniyete uygun makul bir sürede yargılamanın yapılmasını zorlaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle, zararını tazmin edilmesini isteyen taraf, uzun süren ve masraflı olan yargılamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum âdil yargılanma hakkını zedelemektedir. İşte tam burada karşımıza yargı dışı yöntemlerle zararın tazmin edilebilme yöntemleri çıkmaktadır. Yargı dışı çözümler, yargı yoluna başvurmadan hem idari hem de yargısal uyumsuzlukları çözüme kavuşturan, anlaşmaya varan veya sulh yoluyla çözüme kavuşturan yöntemlerdir. Bu kapsamdaki yargı dışı yöntemlerden biri de terör olaylarından kaynaklanan zararların idare tarafından karşılanmasına ilişkin sulh yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör ve terörle mücadele, Türkiye’de sorunların en başlarında yer almaktadır. Bu çalışmada, yargı kararları dikkate alınarak 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında idarenin sorumluluğu incelenmiştir. Bu Kanun kapsamındaki başvurular talep üzerine yapılmaktadır. Kanun kapsamında ilgililer maddi zararlarının tazmini için öncelikle dava açabilmekte veya sulh talebinde bulunabilmektedirler. Geçmişten günümüze terör eylemleri vatandaşları çok büyük maddi ve manevi zarara uğratmıştır. Can ve mal güvenliğini korumakla yükümlü olan devlet tarafından, kişilerin uğradıkları zararların karşılanması amacıyla, 17.07.2004 tarihinde hazırlanan, 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun, 27.07.2004 tarihli Resmî Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Çalışmada, söz konusu kanun bağlamında, idarenin terör eylemleri sonucu meydana gelen zararlardan dolayı sorumlu olup olmayacağı; idare bu faaliyetlerden ve eylemlerden sorumlu olacaksa bu sorumluluğunun niteliği ve nasıl belirleneceği ve ayrıca bu zararların karşılanması noktasında uyumsuzlukların yargı dışı çözümlenmesi yöntemlerinden biri olan sulh yolu incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İdarenin Taraf Olduğu Uyumsuzluklar, Sulh, Terör, 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun.

Non-Judiciary Responsibility of Administrative for Terrorist Actions

Abstract

It is regarded that the damages arising from the transactions or actions of the administration must be covered is a constitutional principle. However, when any damage arising from the administration occurs, the aggrieved party often applies to the judiciary at the point of compensation for this damage. The party that determines the illegality of the actions of the administration or even if this action is in accordance with the law, may apply to the judiciary and demand the elimination of the illegality and compensation for the damage. As it is well known, the judiciary system has a heavy workload. One of the most important principles that the social and legal state has recognized is the right to a fair trial. When the aggrieved party applies to the courts to compensate by applying to the judicial remedy, it faces both costlier and longer trials. Extra-judicial resolutions are methods that resolve, reach an agreement, or amicably resolve both administrative and judicial disputes without resorting to a judicial remedy. At this point, we come across methods of compensating the damage by non-judicial means. Terrorism and counterterrorism are the main problems in Turkey. Terrorist acts from past to present have caused great financial and moral damage to Turkish citizens. In this study, the responsibility of the administration within the scope of the Law No. 5233 on Compensation of the Damages Arising from Terrorism and Fight Against Terrorism was examined, taking into account the judicial decisions. Applications under this Law are made on request. Within the scope of the law, the persons concerned can file a lawsuit as the first thing in order to compensate their material damages, or they can apply for peace. The state, which is obliged to protect the security of people's lives and property, entered into force the Law No. 5233 on the Protection of Damages Arising from Terrorism and Counterterrorism in 2004 to cover these damages. This study aimed to explain whether the administration will be responsible for the damages caused by terrorist acts if the administration will be responsible for these activities and actions, the nature of this responsibility and how to determine it, as well as an alternative solution method for the settlement of these damages. The methods which settle both administrative and judicial disputes without resorting to a judicial remedy, to reach an agreement or to settle amicably, are called non-judicial remedies. The party that detects the unlawfulness of the acts of the administration or

¹ Bu çalışma yazarın Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırladığı aynı adlı tezinden üretilmiştir.

even if this action is in accordance with the law, the party who suffered damage can apply to the judiciary and request the elimination of the illegality and the compensation of the damage that has occurred.

Keywords: Disputes to which the Administration is a Party, Compromise, Terror, Damages Arising from Counterterrorism.

1 Giriş

Yargı dışı çözüm yöntemleriyle uyuşmazlıkların giderilmesi tüm dünyada sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Türkiye’de uyuşmazlıkların çözümünde genel olarak ilk yol olarak yargıya başvurulduğu için yargı organlarının iş yükü her geçen gün artmaktadır. Bu sebeple bir taraftan yargılamaların süresi uzarken bir taraftan da süre çok masraflı bir hal almaktadır.

“İdari uyuşmazlıklarda yargı dışı çözüm yöntemleri” denildiğinde anlaşılması gereken; devlet ve özel kişiler arasında oluşan idari uyuşmazlıkların dava yolu ile sonuca kavuşturulması değil; devletin yargı organı dışında üçüncü bir bağımsız kişi veya kurum tarafından uyuşmazlık konusunu oluşturan zararın giderilmesidir. Yargı dışı çözüm yöntemleri ile zararın giderilebileceği durumlardan birisi de terör ve terörle mücadelede doğan zararlardır.

Bilindiği gibi devlet, vatandaşlarını korumakla yükümlüdür. İdare kamu gücünü kullanırken hukuka uygun davranmalı, yapmış olduğu işlem ve eylemlerinden doğan zararları tazmin etmelidir. Bu durum sosyal hukuk devleti olma ilkesinin bir gereğidir. Terör eylemleri ve terörle mücadelede kaynaklanan herhangi bir zarar meydana geldiğinde, idare ister tamamen kusurlu olsun, isterse herhangi bir kusuru bulunmasın vatandaşlarının zararlarını gidermek zorundadır.

Danıştay 1990’lı yıllardan önce terör eylemleri ve terörle mücadele sonucunda oluşan zararlarla ilgili vermiş olduğu kararlarında, idarenin hizmet kusurunun söz konusu olduğu ve idarenin sorumluluğundan bahsedilebilmesi için yalnızca kusurlu olarak sorumlu bulunduğu hallerde zararın tazmin edilebileceğinden bahsetmiştir. Ancak 1990’lı yıllara gelindiğinde kararlarında sıklıkla “sosyal risk ilkesi”nden bahsetmiş, idarenin herhangi bir kusuru olmasa dahi terör eylemlerinden doğan bir zarar meydana geldiğinde bu zararı gidermekle yükümlü olduğuna vurgu yapmıştır.

Bu çalışmada yargı kararları da göz önüne alınarak “5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun” kapsamında idarenin sorumluluğu konusu incelenmiştir. Bu Kanun kapsamındaki başvurular isteğe bağlı olarak yapılmaktadır. Kanun kapsamında maddi zararlarının karşılanması amacıyla ilgili kişiler ilk iş olarak dava açabilecekleri gibi, sulh başvurusunda da bulunabilmektedirler. Terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle uğranılan zararların tazmini konusunun mevzuat düzenlemeleri ve Danıştay kararları ışığında açıklanmaya çalışıldığı bu çalışmanın konusu; “5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında terör eylemlerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde idarenin yargı dışı sorumlulukları”nın incelenmesidir.

2 Yöntem

Türkiye’de yıllardır problem olan terör eylemleri sonucunda bir zarar meydana geldiğinde, devletin bu zararı karşılama yükümlülüğünü; bu zararları gerek yargı yolu ile gerekse yargı dışı yollardan nasıl karşılayacağını ayrıntılı bir şekilde örnekleriyle ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışma nitel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Veriler doküman analizi yöntemiyle oluşturulmuştur. Ülke gündemimizde sıklıkla duyduğumuz terör ve terörle mücadelede kaynaklanan zararların giderilmesi konusunda insanların mağduriyetlerini önlemek amacıyla böyle bir çalışmanın yararlı olacağına inanılmaktadır. Çalışmada ele alınan 5233 Sayılı kanun çok geniş bir şekilde ele alınmış konu yargı kararlarıyla örneklendirilmiştir. Ayrıca yargı kararlarında da zaman zaman dile getirilen yasadaki boşluklar belirlenerek giderilmesine yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

3 İdarenin Taraf Olduğu Uyuşmazlıkların Yargı Dışı Yollardan Giderilmesi

Hem idari hem de adli uyuşmazlıkların giderilmesinde henüz yargı yoluna başvurulmadan, anlaşmaya varma veya dostane çözüme kavuşturma amacıyla başvurulmuş yöntemlere yargı dışı çözüm yöntemleri adı verilmektedir (Karaaslan, 2019).

İdarenin yapmış olduğu eylemlerin hukuka aykırılığını tespit eden taraf veyahut bu eylem hukuka uygun olsa dahi zarara uğrayan taraf yargıya müracaat ederek, hukuka aykırılığın giderilmesini ve ortaya çıkmış olan zararın karşılanmasını isteyebilmektedir. Ancak makul sürede ve daha kısa yollardan, daha az masraf ile çözüme kavuşturabilmek adına, yargı dışı yollardan uyuşmazlıkların giderilmesi yöntemlerini de tercih edebilmektedir. Ülkemizde uyuşmazlıkların giderilmesinde tercih edilen çözüm yollarından bazıları; sulh yolu, tahkim kolaylaştırma, olgu bulgulama, uzlaşma, kısa yargılama ve kamu denetçiliği kurumlarıdır.

4 Terör Eylemlerinden Dolayı İdarenin Sorumluluğu

Toplumsal örgütlenmelerin tamamında, rol alan herkes, işlemlerinin sorumluluğunu yüklenmek durumundadır. Sorumluluk en geniş anlamıyla, bir kişinin başkasına verdiği zararı giderme yükümlülüğüdür. Hukuk, zarara sebep olanı, o zararı karşılamakla yükümlü tutar (Atay Odabaşı ve Gökcan, 2009).

İşlem ve eylemleriyle kişilere verdiği zararları tazmin etmek zorunda bulunan idarenin iki çeşit sorumluluğu vardır; “kusura dayanan sorumluluk” ve “kusursuz sorumluluk”. Terör eylemleri sebebiyle sorumluluğun bu iki türü de söz konusu olmaktadır.

4.1 Terör Eylemlerinden Dolayı İdarenin Kusurlu Sorumluluğu

4.1.1 Genel Olarak İdarenin Kusurlu Sorumluluğu

İdarenin kusurlu sorumluluğu “hizmetin kötü işlemesi”, “geç işlemesi” ve “hiç işlememesi” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Hizmetin kötü işlemesi, “hizmetin beklenen özen, dikkat ve kalitede yapılmaması şeklinde tanımlanmaktadır” (Yaman, 2003). Hizmet kusuru da denilen bu sorumluluk, “asli ve birincil nitelikteki bir sorumluluktur. Bu nedenle idarenin sorumluluğu araştırılırken öncelikle hizmet kusuru var mı yok mu buna bakılır. İdarenin bir kusuru varsa zarar hizmet kusuruna göre tazmin edilir, idareye bir kusur atfedilemiyorsa kusursuz sorumluluğa gidilmektedir” (Kalabalık, 2011; Avcı, 2012).

İdarenin yürütmekte olduğu hizmetleri, hizmetin gereğine uygun olmaksızın beklenen dikkat ve standartta yerine getirmemesi, hizmetin kötü işlemesi halini oluşturur (Atak,2010). İdarenin kamu hizmetini kötü veya geç ifa etmesinin haricinde yapmakla görevli olduğu hizmet hakkında hareketsiz kalması da hizmet kusurunu oluşturur. Hizmetin hiç işlememesiyle ilgili örneklere daha çok kolluk², bayındırlık, belediye³, sağlık⁴ hizmetlerinde rastlanmaktadır (Atak, 2010).

İdare Mahkemesi hizmetin hiç işlememesine ilişkin vermiş olduğu bir kararında; bir parselin yarısında dere kısmında temizleme işlah çalışmaları yapılırken, diğer bir kısmında yapılmadığından sebeple davalı idarenin hizmet kusuru bulunduğu, bu sebeple de davacıların uğradığı zararın davalı idarece ödenmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varmıştır⁵ (Çıldıroğlu, 2010).

4.1.2 Terör Eylemleri Sonucunda İdarenin Kusura Dayanan Sorumluluğu

Terör eylemlerinde ilk önce idarenin kusur sorumluluğu ilkesine bakılır. İdareye isnat edilen bir kusur olmadığı durumlarda ise diğer sorumluluk çeşitlerine gidilir. Danıştay da kararlarında bu konuya dikkat çekmektedir: “Tam yargı davalarında, ilk iş olarak zarara neden olan idari işlem veya eylemin hukuka uygun olup olmadığı yönünden incelenmelidir. Dava konusunun meydana gelişi ve oluşan zararın niteliğinin değerlendirilip idarenin hizmet kusuru olup olmadığına karar verilmesi gerekir. Eğer hizmet kusuru bulunmuyorsa o zaman kusursuz sorumluluk ilkesinin ya da sosyal risk ilkesinin uygulanıp, uygulanmayacağı belirlenmesi ve tazminata karar verilirken sorumluluk nedeninin açık bir şekilde ortaya konulması gerekir”⁶. Danıştay bir başka kararında ise ilk derece mahkemesinin idareyi hem hizmet kusuru hem de kusursuz sorumluluk ilkelerince sorumlu tuttuğu kararını yine aynı gerekçelerle bozmuştur⁷ (Avcı, 2012).

Terör olayları ile ilgili zarar iki şekilde ortaya çıkabilmektedir (Aslan, 2007);

1. Terör eylemi nedeniyle oluşan zararlar,
2. Terörle mücadele edildiği esnada idarece yürütülen faaliyetler sırasında oluşan zararlar,

Terör eylemlerinden dolayı idarenin kusurlu sorumluluğu ile ilgili olarak; Danıştay, Pir Sultan Abdal kutlamaları esnasında kutlamaların yapıldığı otelin yakılmasında yeterli kolluk önlemlerinin alınmaması sebebiyle hizmetin geç ve kötü işletilmesi kapsamında idarenin kusurlu olduğu yönünde karar vermiştir⁸.

Danıştay benzer bir kararında Uğur Mumcu’ya ait otomobile yerleştirilen patlayıcının otomobili çalıştırdığı esnada patlaması neticesinde meydana gelen olayda idarenin hizmet kusurunun bulunduğu veyahut konunun araştırılması gerektiğine hükmedilmiştir⁹.

Hizmet kusuruyla ilgili başka bir dava ise şu şekildedir: “08.09.2015 yılında ili, Merkez ilçesinde ‘Terörü Kınama Mitingi’ adıyla düzenlenmiş olan miting ve yürüyüş esnasında yürüyüşe iştirak etmiş bir grup tarafından bazı iş yerleri ateşe verilerek tahrip edilmiştir. Bu yakılmalar sırasında güvenlik ekipleri kanunların kendilerine verdiği yetkiyi gereği gibi kullanmadıkları, yakma ve yağmalamalara engel olamadıkları gerekçesiyle güvenlik güçlerine ve dolayısıyla idareye ağır hizmet kusuru isnadıyla yakılmalar neticesinde oluşan zararın giderilmesi maksatlı...” İdare Mahkemesine dava açılmıştır. Bunun sonucunda 2018/143 Esas, 2018/554 Karar 20.06.2018 tarihinde idarenin hizmet kusurunu ihlal ettiği gerekçesiyle dava kabul edilmiştir.

4.2 Terör Eylemlerinden Dolayı İdarenin Kusursuz Sorumluluğu (Sosyal Risk İlkesi)

² Danıştay 10. D. 15.03.2001 tr. ve E. 1999/863, K. 2001/904 sy. Kararı, DBB.

³ Danıştay 10. D. 13.09.1993 tr. ve E. 1993/724, K. 1993/3146 sy. Kararı, DAN- DER, S.89, DBB

⁴ Danıştay 10. D. 09.11.1999 tr ve E. 1997/4839, K. 1999/5475 sy. Kararı, DBB.

⁵ Van İdare Mahkemesi, 05.11.2007 Tarih ve E.2006/3709, K.2007/2433 Sayılı Karar, “...Dava dosyasında bulunan bilirkişi raporunda da belirtildiği üzere, dere yatağının 120 nolu parselin kuzey doğusu sınırına kadar temizlendiği, 120 nolu parselin doğusunu oluşturan dere kısmında temizleme işlah çalışmaları yapılmadığı, bu sebeple de arazinin zarara uğradığı, bu haliyle 6200 sayılı Yasada Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne yüklenen görevlerin davalı idarece yerine getirilmediği, sonuç olarak; bahsi geçen olayda davalı idarenin hizmet kusuru bulunduğu, bu sebeple de davacıların uğradığı zararın davalı idarece ödenmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır...”

⁶ Danıştay, 10. D., 21.05.2001, E. 1999/1706, K. 2001/1897, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (Erişim tarihi: 15.03.2020).

⁷ Daha geniş bilgi için şu Danıştay kararlarına bakılabilir: Danıştay, 10. D., 10.04.1996, E. 1995/53, K. 1996/1913, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>, ve Danıştay, 10. D., 08.10.1996, E. 1995/2388, K. 1996/5893, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>.

⁸ Danıştay’ın 10. Dairesi 1994/7359 E.,1995/3559 K., 12.07.1995 tarihli kararı, “...Pir Sultan Abdal kültür etkinlikleri esnasında otelin yakılması olayında yeterli önleyici kolluk önlemlerini almayarak hizmetin geç ve kötü işlemesi suretiyle oluşan hizmet kusurundan idare sorumludur. Davacının dayanak aldığı bilirkişi raporu ile mahkemece karara esas alınan rapor arasındaki çelişkileri giderecek ve dosya üzerinden, yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırılmalıdır. Zarar idarenin hizmet kusurundan doğması nedeniyle, idareye tazmin istemi ile başvuru yapıldığı tarihte idarenin temerrüde düştüğünün kabulü gerekir...” (<https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay>)

⁹ Danıştay 10. Dairesi ,1996/10292 E., 1998/1190 K.,18.03.1998 tarihli ilam (<https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay>)

4.2.1 Genel Olarak Kusursuz Sorumluluk

İdare görevlerini yerine getirirken bir zarar oluşursa herhangi bir kusuru olmasa dahi idarenin sorumluluğuna gidilebilmektedir. Zira idare, devleti temsil etmektedir ve anayasal bir ilke olan sosyal hukuk devleti olma yönüyle zarara uğrayan gerçek veya tüzel bireylerin zararlarını ödeme veya giderme gücüne sahiptir. İdarenin görevlerini ifa sırasında oluşan zararlarda herhangi bir kusuru olmasa dahi oluşan bu sorumluluğuna kusursuz sorumluluk hali denir (Yavuz, 2019; Gözübüyük ve Tan, 2003; Çağlayan, 2001).

İdare hukukunda kusursuz sorumluluk, genelde idarenin tehlikeli etkinlikleri ile ilgili olarak karşımıza çıkmakta iken kamu külfetleri karşısında bozulan eşitliğin giderilmesi, hukuka uygun idari işlemler veya kamu hizmetine katılanların uğradıkları zararların giderilmesi için de uygulanmaktadır (Gözübüyük, 2008; Akt. Atak, 2010). Kusursuz sorumlulukla ilgili asıl karar mahkemesi olan Danıştay, idarenin kusursuz sorumluluğunu, "...İdare, faaliyetlerini kanunlara uygun ve kusursuz şekilde yapsa da yürüttüğü kamu hizmeti nedeniyle sorumlu tutulabilmektedir. Sorumluluk hukukunun en ana ilkelerinden biri "zarar veren kusursuz ise zarar gören ondan daha kusursuzdur" ilkesidir. Bundan dolayı, idarenin iş ve eylemleri sebebiyle meydana gelen zararların idarece tazmin edilmesi gerekir. İdare faaliyetlerinde kusursuz olsa dahi mutlak anlamda sorumlu tutulamayacağı manasına gelmez. Bu bağlamda kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi ve risk ilkesi gereğince idarenin hukuka uygun olan her türlü davranışları nedeniyle idarenin sorumluluğu söz konusu olmaktadır..." (Yavuz, 2019) şeklinde nitelendirmektedir.

4.2.2 Sosyal Risk İlkesi

Hukukumuzda sorumluluk denince akla gelen kusur sorumluluğudur. Ayrıca zarar ile zararın oluşmasına neden olan davranış arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Bu durum 1982 Anayasası'nın 125. maddesinin son fıkrasında belirtilmiştir. Ancak terör eylemlerinden kaynaklanan bir zarar meydana geldiğinde nedensellik bağı aranmaksızın idare bu zararı sosyal risk ilkesi gereğince karşılamakla yükümlüdür.

Sosyal risk ilkesinin birtakım özellikleri vardır. Bu özellikleri, "nedensellik bağının aranmaması", "idare tarafından önlenemeyen bir tehlikenin olması" (Köksal, 2009) ve "zararın bir arada yaşamının kaçınılmaz bir sonucu olması" (Akyılmaz, 2005; Akt. Avcı, 2012) olarak sıralayabiliriz.

Sosyal risk ilkesiyle ilgili Danıştay içtihatlarında; idarenin sosyal risk ilkesine göre tazmin borçlusu olabilmesi için; zarar oluşturan olayın toplumun bütününe ilgilendirmesi ve oluşan riskin toplumsal özellik barındırması gerekir demektir. Yani devletin anayasal düzenine ve milletin bütünlüğüne kasteden terör olayları neticesi bireylerin sadece bu toplumun bir neferi oldukları için karşı karşıya kaldıkları özel ve olağanüstü zararların idarece tazmin edilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır¹⁰.

Danıştay bir başka kararında ise; terör olaylarının, asıl kastının devlet olduğu, bu eylemlerin anayasal düzeni yıkmak amacıyla gerçekleştirildiği, olayların sonucunda zarar görenlerle ilgili bir husumetin olmadığı söylenmekte, bahse konu eylemler sonucunda zarara uğrayanların kendi kusur ve eylemlerinden değil, bu topluluğun bir neferi olmaları sebebiyle zarar gördüklerinden dolayı sosyal risk ilkesi hükmüncü zararlarının idarece tazmin edilmesi gerektiği yönünde karar verilmiştir¹¹.

5 Terör Olaylarında İdarenin Sorumluluğunun Kusursuz Sorumluluk Kapsamında Değerlendirilmesi

Hizmet kusuru kavramı olarak, idarenin idare hukukundan doğan kusur sorumluluğunu ifade etmektedir. Danıştay idare hukukunda kabul gören adıyla hizmet kusurunu aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır: "İdarenin yürütmekle sorumlu olduğu bir hizmetin kuruluşundaki, düzenlenmesindeki ya da işleyişindeki bozukluk, aksama veya boşluk şeklinde tanımlanabilen hizmet kusuru; hizmetin kötü işlemesi, geç işlemesi veya hiç işlememesi olarak gerçekleşmekte ve idarenin tazmin yükümlülüğünü doğurmaktadır. Bu yönüyle hizmet kusuru, özel hukuktaki anlamından uzaklaşarak nesnelleşen, anonim bir niteliğe sahip, bağımsız karakteri olan bir kusur olarak karşımıza çıkmaktadır. Hizmet kusurunda sorumluluk, idarenin sorumluluğunun doğrudan ve asli nedenini oluşturmaktadır¹²" (Akt.Yavuz, 2019).

İdare hukukunda idarenin sorumluluğuna gidilmesi konusunda ilk başta tek dayanak hizmet kusuru iken, idari faaliyet alanının sosyal devlet ilkesiyle genişleyip kompleks bir yapıya dönüşmesiyle bu dayanak yetersiz kalmıştır. Özellikle sosyal devlet anlayışının da etkisiyle idareye yeni hizmetler yüklenince, hizmetin muhatabı olan bireylere zarar verme ihtimali de artmıştır. Bunun neticesinde, idari eylem ile sonuç arasında nedensellik bağının olması halinde, kusur şartı bile aranmadan idarenin kusursuz sorumluluğuna gidilebilmektedir (Günday, 2011).

¹⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu,2014/4602 Esas,2014/1220 Karar, 26.03.2014 Karar Sayılı İlamı, (<https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay>)

¹¹ Danıştay 15. D., 2012/189 Esas, 2012/7048 Karar Sayılı İlamı, (<https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay>) : "...bilimsel ve yargısal içtihatlarla geliştirilen sosyal risk ilkesi ile toplumun içinde bulunduğu koşullardan kaynaklanan, idarenin faaliyet alanında meydana gelmekle birlikte, yürütülen kamu hizmetinin doğrudan sonucu olmayan, toplumsal nitelikli riskin gerçekleşmesi sonucu oluşan, salt toplumun bireyi olunması nedeniyle uğranılan özel ve olağan dışı zararların da topluma pay edilerek giderilmesi amaçlanmıştır.

...Ancak, idarenin hukuki sorumluluğu sadece kusur sorumluluğuna dayanmamakta; idare, kusur koşulu aranmadan da sorumlu sayılabilmektedir. İdare, yürüttüğü hizmetin doğrudan sonucu olan, nedensellik bağı kurulabilen, özel ve olağanüstü zararları kusursuz sorumluluk ilkesi gereği tazminle yükümlüdür..."

¹² Danıştay15.Dairesi,30.05.2016, E.2015/9957, K.2016/3880

6 5233 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na Göre Zararların Sulhen Karşlanması

Yasa ve doktrinde genel olarak kabul edilen görüş, idarenin bir sorumluluğunun doğabilmesi için, zarar ve zararın oluşmasına neden olan davranış arasında nedensellik bağının bulunması gerektiği yönündedir. İdarenin sorumluluğunun en önemli dayanağı, 1982 Anayasası'nın 125. maddesinin son fıkrasında yer almaktadır. Buna fıkrada; "İdare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür" denilmektedir. Görüldüğü üzere yasa, "idarenin sorumluluğunun doğabilmesi için zarar ve idarenin eylem ve işlemi arasında nedensellik bağının bulunmasına" vurgu yapmaktadır. Ancak "sosyal risk ilkesi" bu durumun istisnası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal risk ilkesi; doğrudan ya da dolaylı olarak terör eylemlerinin sonucunda zarar meydana gelmesi halinde, nedensellik bağı aranmaksızın idarenin zararı karşılamakla yükümlü olduğundan bahseden bir ilkedir. Bununla birlikte nedensellik bağının aranmadığı tek sorumluluk türü sosyal risk ilkesinin uygulandığı durumlar değildir. "Milli güvenlik" ve "kamu güvenliği" söz konusu olduğunda da nedensellik bağı aranmaksızın, idare, bu olaylardan dolayı zarar görenlerin zararını tazmin etmek durumundadır (Nohutçu, 2011).

Uyuşmazlıkların sulhen giderilmesine dair düzenlemelerden biri de "idarenin önlemekle yükümlü olduğu fakat önleyemediği" (Günday, 2011) terör eylemleri sonucunda oluşan ya da teröre karşı mücadele ederken yapılan çalışmalar sebebiyle maddi zarara uğrayan bireylerin, zararlarının sulhen giderilmesi için esas ve usulleri belirlemek amacıyla çıkarılan "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkında Kanun"daki düzenlemedir (Cideciğiller, 2015)

Bahsedilen kanun, terörden kaynaklanan herhangi bir zarar meydana gelmesi halinde, zararın giderilmesi amacıyla yargı dışı çözüm yöntemlerinden biri olan sulh yoluna başvurulabileceğine işaret etmektedir. Kanuna göre idare, terörden kaynaklanan herhangi bir zararı gidermek için kusur şartı aranmamaktadır. Yani idare kusurlu da olsa kusursuz da olsa meydana gelen zararı gidermekle yükümlüdür.

Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkında Kanun'daki düzenlemelere göre terör eylemleri sebebi ile zarara uğrayanların idareye başvurup da zararlarını sulh yolu ile giderebilmeleri için aşağıdaki koşulların gerçekleşmesi gerekir (Cideciğiller, 2015):

- Zararın sulh yoluyla giderilebilmesi için ilk koşul zararın doğumuna sebep olduğu iddia edilen fiilin Terörle Mücadele Kanunu'nda gerçekleşmiş bir fiil olması gerekir.
- Başvurunun zarara sebep olan olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içerisinde ve her halükarda olayın oluşmasından itibaren bir yıl içinde yapılması gerekir.
- Başvuruyu yapacak olan kişilerin terör eylemi sebebiyle zarara uğrayan kişi olması veya mirasçıları tarafından başvurunun yapılması
- Terör faaliyeti sebebi ile terörü gerçekleştiren teröristlerce bir bağlantısının bulunmaması gerekir.
- Yalnızca kanun kapsamında sayılmış olan zararların sulh yoluyla istenilebilir. Bu sebeple manevi zararların sulh yoluyla istenilmesi mümkün olmamaktadır.

7 5233 Sayılı Kanun'un Uygulanma Alanı ve Kapsamı

Uzun yıllardır ülkemiz, terör eylemlerinin hedef noktası durumundadır ve vatandaşlarımız bu terör eylemlerinin bir sonucu olarak sık sık can ve mal kayıplarına uğramaktadırlar. Devlet vatandaşlarının can ve mal güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Terör eylemleri sonucunda oluşan zararlarının karşılanması konusunda hukuksal boşluk nedeniyle devlet, vatandaşlarının haklarını zaman zaman gereği gibi koruyamamıştır.

Hak kaybı yaşadıklarını düşünen vatandaşlarımız Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) başvurmak suretiyle zararların tazmin edilmesini talep etmişlerdir. Bu başvurular neticesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi zaman zaman ülkemizin fazla miktarlarda tazminat ödemesine karar vermiştir.

Bu şikâyetlerden birisi de "21893/93 başvuru nolu AİHM" kararıdır. Buna göre;

"...Başvuranların köylerinin güvenlik güçleri tarafından yakılıp yıkılarak, devlet politikası gereği boşaltıldığı, yapılan başvuruların ise iç hukuktaki makamlarca reddedildiği, yeterli araştırmanın yapılmadığı ya da araştırmaların çok geç yapıldığı, bölgede, olağanüstü hal ilân edilmiş olduğu da dikkate alındığında, evlerinin yakılmasından güvenlik güçlerinin sorumlu olduğu iddiasıyla başvuran tarafından dava açılabilir, kendilerine ve avukatlarına yaptırım uygulanabileceği, zararlarının tazmini için hukuk ve idare mahkemelerine dava açmaları halinde de, sonuç alınabileceğinin Hükümetçe yeteri kadar mahkeme kararı sunularak ispat edilemediği, gerekçeleriyle iç hukuk yollarının etkin bir şekilde kullanılamayacağına karar vererek esası incelenmiştir..."(Akdivar Davası).

Bu ve benzer daha nice davada AİHM tarafından Türkiye aleyhine kararlar verilmiş ve devletimizin itibarı zedelenmeye devam etmiştir. Bilindiği gibi AİHS'nin 35. maddesine göre bireyler mahkemeye "...ancak iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra..." başvurabilmektedirler. Yukarıda ele alınan dava ve benzer kararların bir sonucu olarak iç hukukumuzda herhangi bir yargı yolu ve kanuni düzenlemenin bulunmaması dolayısıyla verilmiş olan bu kararların da bir sonucu olarak ülkemizin çok ihtiyacı olan kanunlardan bir tanesi olarak terör eylemlerinin sonucunda zarar gören vatandaşlarımızın zararlarını karşılama konusunda hazırlanmış olan 27.7.2004 tarihli 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkındaki Kanun yürürlüğe girmiştir.

Bu yasanın yürürlüğe girmesiyle bireylerin AİHM'ye başvuru yapmadan önce iç hukuk yollarını tüketmeleri gerektiği bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu kanunun yayımlanmasından sonra AİHM'e yapılan itirazlar reddedilmeye başlanmıştır.

5233 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra ortaya çıkan boşluklar görülüp birtakım iyileştirmeler yapılmıştır. 5542, 5562 ve 5666 sayılı Kanun'lar, bahse konu kanun ile ilgili değişiklikleri içermektedir. 5233 sayılı Kanun'un 17. maddesine dayanarak de Bakanlar Kurulu'nun 2004/sayıli kararıyla "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik" yürürlüğe konmuştur.

Bu kanundan kaynaklanan zararlarda başvuru süresi 5233 sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 27.07.2004 tarihinden sonra zarara uğrayacak kişiler ile olağanüstü hal uygulamasının ilan tarihi olan 19.7.1987 tarihinden Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında zarara uğramış kişiler için farklı olarak belirlenmiştir (Atak,2010).

Kanun'un 1. maddesinde kanunun amacı "terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemek" şeklinde belirtilmiştir.

Kanun'un en önemli amaçlarından birisi terör eylemleri neticesinde zarar gören bireylerin mağduriyetlerinin yargı yoluna başvurmadan önce sulh yoluyla çözüme kavuşturulmasıdır. Kanun kapsamına ayrıntılı olarak bakıldığında sadece terör olayları veya terörle mücadele kapsamındaki faaliyetler sebebiyle ortaya çıkan "maddi zararların" dikkate alındığı görülmektedir. Oysa can ve mal kaybına uğrayan kişilerin, acı, elem ve ıstırap duyacakları, yani "manevi zarara" da uğrayacakları aşikârdır(Avcı,2012). Bu nedenle kanun düzenlenirken manevi zararların da ele alınması gerekirdi.

Danıştay bir taraftan kanunun bir eksikliği olarak manevi zararlardan dolayı kişilerin tazminat alamayacağına yönünde kararlar verirken, bazı kararlarında da kanunun bu boşluğundan yararlanarak manevi tazminata hükmedebilmektedir. Bu yöndeki kararlarından birisi de ölümlü patlama sonucunda idareyi sorumlu tutan davacıların, uğradığı... maddi, ...manevi zararların yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılan davada Danıştay, davacıların uğradığı zararın idarece sosyal risk ilkesi uyarınca tazmini gerektiği yönünde karar vermiş ve "manevi tazminat isteminin kısmen kabulü ile takdirenen ...TL manevi tazminatın davacılara ödenmesine¹³" hükmetmiştir. Benzer şekilde farklı davalarda da Danıştay, kanunun yürürlüğe girmesinden sonra manevi zarara ilişkin boşluğa rağmen hem maddi hem de manevi zararların idare tarafından karşılanması gerektiği yönünde kararlar vermiştir .

Anayasa Mahkemesi de kararlarında, 5233 sayılı Kanun kapsamında, idarenin terör eylemleri ile ilgili kusursuz sorumluluk kapsamını genişleterek, zararların yargı yoluna başvurulmadan sulh yoluyla ödenmesini öngörmektedir. Bu şekilde uyumsuzluklarda sadece maddi zararlar ilgili kısmın yargı dışı alternatif yöntemlerle giderilmesini sağlayan, fakat manevi zararın ödenmesini de engellemeyen bir kanun olduğundan bahsetmektedir.

5233 sayılı Kanun, "terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararlarının sulhen karşılanmasını düzenlemiştir. Kanuna göre, terör veya terörle mücadeleden maddi anlamda zarar gören kişilerin, olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün, her halde olayın meydana gelmesinden itibaren de bir yıl içinde zararın gerçekleştiği veya zarar konusu olayın meydana geldiği il valiliğine başvurmaları gerekmektedir. Zarar tespit komisyonlarının yapacağı değerlendirme sonucunda üzerinde anlaşacakları bir sulhname ile kişilerin maddi zararlarının karşılanması mümkündür"(Sever, 2017).

Kısacası 5233 sayılı Kanun terörden kaynaklanan zararların tazmini konusunda yargıya başvurulmadan önce sulh yoluyla çözüme kavuşturulmasını teşvik etmek amacıyla olan bir iç hukuk yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun'da manevi zararlardan bahsedilmemiş olsa da bu zararların sulhen tazmini yönünde kararlar karşımıza çıkmaktadır.

8 Sonuç

İdarenin sorumluluğu müessesesine tarihsel süreç içerisinde bakıldığında, ülkemizdeki ilk teorinin "hizmet kusuru" olduğu görülmektedir. İdarenin sorumluluğu hususunda kusurlu sorumluluk bağlamında hizmet kusurunun temele alındığı bilinmektedir. Günümüzde de kural, hizmet kusuru bulunmadıkça idarenin sorumluluğuna gidilemeyeceğidir. Ancak zamanla, hizmet kusuru teorisinin yetersiz kaldığı bazı durumlar ortaya çıkmıştır ki, bu tür durumlarda tamamlayıcı ve istisnai nitelikte olan ve "idarenin kusursuz sorumluluğu" olarak adlandırılan yeni bir ilke ortaya çıkmıştır. Bu ilkeye göre, kusuru olmasa bile idare belli şartların varlığı halinde ortaya çıkan zarardan sorumludur.

İnsanların can ve mal güvenliğini, huzur ve sükûnetini sağlamak zorunda olan devlet; terör olayları ve terörle mücadele çerçevesinde yürütülen faaliyetlerden doğan maddi ve manevi zararları karşılanmakla yükümlüdür. Bu durum hukuk kurallarıyla da tarihsel süreç içerisinde gelişerek güvence altına alınmıştır.

5233 sayılı Kanunla, terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişilerin ve özel hukukta tüzel kişilerin maddi zararlarının sulh yoluyla karşılanması konusu düzenlenmiştir. Bahse konu yasaya göre, "terör ve terörle mücadeleden dolayı maddi olarak zarara uğrayan kişilerin, olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün, olay meydana geldikten sonra ise bir yıl içerisinde zararın veya zarar konusu eylemin vuku bulduğu ildeki valiliğe başvurmaları" gerekmektedir. İlgili birimlerce teşekkül etmiş bulunan zarar tespit komisyonlarınca yapılacak değerlendirmelerden sonra, taraflarca üzerinde anlaşmaya varılan bir sulhname ile bireylerin maddi zararları karşılanabilmektedir.

Danıştay uzun yıllar birçok kararında sırf Kanun'da manevi zarardan bahsetmediği gerekçesiyle idarenin sadece maddi zararı ödemekle yükümlü olduğu yönünde kararlar vermiştir. Ancak son zamanlarda Danıştay da kararlarını esnetmiş ve manevi zararların da ödenmesinin uygun olacağı yönünde kararlara hükmetmiştir. Bu bağlamda kanunun bir eksikliği olarak terör eylemleri sonucunda ortaya çıkan manevi zararları da kapsayan yeni bir düzenleme getirilmesi gerektiği söylenebilir.

¹³ Danıştay, 2011/12421 Esas, 2015/1131 Karar, 25.02.2015 tarihli (<https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay>)

Konuyla ilgili olarak üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise idarenin yapmış olduğu işlem veya eylemlerden dolayı bir zarar ortaya çıktığında bu zararın giderilmesi amacıyla yargıya gidilmesi yerine, yargı dışı yöntemlerle uyuşmazlıkların sonlandırılması yoluna başvurulmasının daha uygun bir yol olduğudur. Bu bağlamda terör suçlarında da uyuşmazlıkların yargı dışı yöntemlerle giderilmesi konusunda sulh yolu daha ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde mevzuatlarda yer almalıdır.

9 Kaynaklar

- Akyılmaz, B.(2005). Sosyal risk ilkesi ve uygulama alanı, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 185-211.
- Aslan, M. (2007). İdarenin terör eylemlerinden doğan zararlardan dolayı sorumluluğu, *Av. Dr. Şükrü Alpaslan armağanı*. İstanbul: İstanbul Barosu Türk Ceza Hukuku Derneği Yayını..
- Atak, B. (2010).*Terörle mücadelede doğan zararların karşılanmasında idarenin sorumluluğu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atay, E. E., Odabaşı H. ve Gökcan, H. T.(2003). *Teori ve yargı kararları ışığında idarenin sorumluluğu ve tazminat davaları*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Avcı, A. (2012).*Terör eylemlerinden dolayı idarenin sorumluluğu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Azrak, A. Ü. (1980). *İdarenin toplumsal muhatara (sosyal risk) kuramına göre kusursuz sorumluluğu*. Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler III. Sempozyumu, Ankara 12- 13 Mayıs 1979, İstanbul: İstanbul Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Bayer, Ç. (2018). Danıştay kararları ışığında sosyal risk ilkesi. *Selçuk Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 1(1), 35-80.
- Cideciğiller, A.(2015). *İdarenin taraf olduğu uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözülmesi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çağlayan, R.(2007). *Tarihsel, teorik ve pratik yönleriyle idarenin kusursuz sorumluluğu*. Ankara: Asil Yayınları.
- Çağlayan, R. (2001). *İdari yargı kararlarının sonuçları ve uygulanması*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Çıldıroğlu, O. (2010). *İdarenin sorumluluğunun temelleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çoban, A. Yargı kararları ışığında sosyal risk ilkesi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi 20. Yıl Armağanı*, 11(1-2), 319-337.
- Duran, L. (1974).*Türkiye idaresinin sorumluluğu*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Gözler, K. (2011). *İdare hukuku dersleri* (11. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Gözübüyük A. Ş. ve Tan, T.(2003). *İdare hukuku genel esaslar. Cilt I*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Gözübüyük, Ş.(2008).*Yönetmelik hukuku* (26. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Günday, M.(2011). *İdare hukuku* (10. Baskı). Ankara: İmaj Yayınevi.
- Karaaslan, M. (2019), İdarenin taraf olduğu uyuşmazlıkların alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile giderilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 140, 71-114,
- Kalabalık, H.(2011). *İdari yargılama usulü hukuku* (4. Baskı). Konya: Sayram Yayınları.
- Keskin, Y.(2010). *Terör mağdurlarına yardım ile ilgili yasal düzenlemelerin mahkeme kararı ve uygulamadan örneklerle birlikte yorumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köksal. M. (2009). *İdarenin Kusursuz sorumluluğu ve terör olayları nedeniyle idari yargıda açılan davalar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Nohutçu, A. (2011). *İdari yargı* (4. Baskı). Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi.
- Özgüldür, S. (1996). *Askeri yüksek idare mahkemesi kararları ışığında tam yargı davaları*. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları.
- Sever, D.Ç. (2017).Terörle bağlantılı zararlardan dolayı idarenin sorumluluğu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 133, 184-185
- Yaman, M. (2003).Askeri Yüksek idare mahkemesi kararları ışığında idare hukukunda sorumluluk hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk kavramları. *Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi*, 18, 71-101.
- Yavuz, C. (2019).*Yargı kararlarında idarenin hukuki sorumluluğu ve hizmet kusuru* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (Erişim tarihi: 15.03.2020).
- <https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay>, (Erişim tarihi: 16.03.2020)
- <https://www.sinerji.mevzuat.com.tr>, (Erişim tarihi: 16.03.2020);
- <http://jurix.com.tr/article/18221>, Erişim tarihi:27.09.2020.

Extended Abstract

In this study, the responsibility of the administration within the scope of the Law No. 5233 on Compensation of the Damages Arising from Terrorism and Fight Against Terrorism was examined, taking into account the judicial decisions. The aim of the study prepared in this context, a loss which occurs as a result of acts of terrorism problem in Turkey for many years, the state's obligation to meet these losses; to demonstrate in detail how to compensate these damages both through judicial and extra-judicial ways. It is believed that such a study will be beneficial in order to prevent the victimization of people in eliminating the damages arising from terrorism and the fight against terrorism, which we often hear in our country's agenda. The law numbered 5233 discussed in the study has been discussed in a very broad way and the subject has been exemplified by judicial decisions. In addition, the gaps in the law, which were sometimes voiced in judicial decisions, were identified and suggestions were made to eliminate them.

The law holds that the cause of the damage is liable to compensate that damage. The administration, which is obliged to compensate the damages caused by its actions and actions, has two types of responsibilities; "Fault based responsibility" and "perfect responsibility". Due to terrorist acts, these two types of liability occur. "The inoperative responsibility of the administration" appears in the form of "bad functioning of the service." Malfunctioning of the service is defined as "service not being provided with the expected care, attention and quality." This responsibility, also known as service fault, is "a primary and key responsibility. For this reason, while investigating the responsibility of the administration, it is first being checked whether there is a service defect or not. If there is a fault of the administration, the damage is compensated according to the service fault, if a fault cannot be attributed to the administration, a faultless liability is applied.

If there is a damage while the administration is performing its duties, even if there is no fault, it lies in the responsibility of the administration. Because the administration represents the state and has power to pay or compensate the damages of natural or legal individuals who suffered losses due to the constitutional principle of being a social state of law. If there is no fault while carrying out the responsibility of the administration it is called the state of perfect responsibility.

The view generally accepted in the law and doctrine is that in order for a responsibility to arise, there should be a causal link between the behaviour that causes the damage and the damage. The most important basis of the responsibility of the administration lays in the last paragraph of article 125 of the 1982 Constitution. In this paragraph; it is that "Administration is obliged to pay damages arising from its own actions and transactions." As can be seen, the law emphasizes "the causal link between the loss and the act and action of the administration in order to arise the responsibility of the administration". However, the "social risk principle" emerges as an exception to this situation.

Law No. 5233 regulates the amicable compensation of the material damages of real persons and private law legal persons who were harmed by terrorist acts or activities carried out within the scope of the fight against terrorism. According to the law, persons who suffer financial damage from terrorism or fight against terrorism are required to apply to the provincial governorship where the damage occurred or the event subject to damage occurred within sixty days of the event's occurrence or in any case within one year after the incident occurred. It is possible to meet the financial losses of the persons with a settlement that is agreed as a result of the assessment made by the damage assessment commissions. According to the aforementioned law, "persons who suffer material damage due to terrorism and the fight against terrorism must apply to the governorship in the province where the damage or act resulted as a result of the damage occurred within sixty days after the event was learned and within one year after the incident occurred." After the assessments to be made by the damage assessment commissions formed by the relevant units, the financial losses of the individuals can be covered by a settlement agreed upon by the parties.